

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 69

СЕРПЕНЬ • AUGUST 2017 • Nr. 15 (2971)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

XI

КОЛИ ТЕМРЯВА СТАЄ СВІТЛОМ, А СВІТЛО – ТЕМРЯВОЮ

Воно холодне, але, коли торкається людини, їй стає радісно та легко. Інколи можна побачити на устах усопших ледь помітну, але промовисту, усмішку, яка невидимим світлом випромінює радість. Радість чого: смерті та забуття?! Напевно ні. Усміхнений усопший радше досвідчує іншу грань радості – ту, яку спізнали від доторку нетварного світла на Таворі апостоли Іван, Яків і Петро: «Господи, добре нам тут бути», – бо Царство Небесне на мить прийшло на землю й торкнулося їхнього лику та душ. Тоді, на горі, темрява невідання стала світлішою від природного світла, а зрозумілі нашому розуму й осягнені людською логікою земні закони існування – темнішими від темряви ночі. А потім... а потім світло божественної енергії знову померкло для нашого зору, а природне світло світу стало нашими очима – чи ні?

Преображення як вияв людської немочі Ісуса чи зрілої волі Сина Божого до страждання

То чим є Преображення Господнє, яке відзначаємо 19 серпня: початком нової реальності та втаємниченням у Неї людини чи смутком довершення людського буття Сина Божого, який прийшов на гору Тавор, щоб Самому укріпитися у вірі перед неминучими стражданнями і смертю? Про історію становлення та дух празника нам розкажуть фахівці й експерти кафедри богослов'я Українського католицького університету.

▼ Продовження на 2 стор.

Ікона, «Преображення Господнє», Ізраїль, з приватної колекції

XI

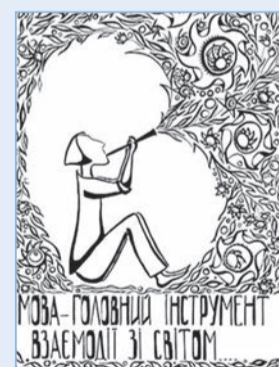
КОРУПЦІЯ – НЕ НАЙБІЛЬША ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

«Нам немає сенсу боротися за тіло української держави на сході, якщо вона загубить свою душу через корупцію» – такою є позиція Держсекретаря США Рекса Тіллерсона. Її повторюють і багато європейських друзів України. Але корупція є наслідком, а не причиною проблем з трансформацією українського суспільства, переконаний священник УГКЦ, військовий капелан 36-ї окремої бригади Морської піхоти ВМС ЗСУ отець Андрій Зелінський. Судити про це морському піхотинцю, який у рясі та бронезилеті пройшов АТО та має звання «Народний герой України», дозволяє не лише цей його досвід, а і три академічні дипломи: філософський зі Стемфорду, богословський з Григоріанського університету в Римі та політологічний – з Києво-Могилянської академії.

о. Андрій Зелінський: Після Революції Гідності українська держава взяла курс на зміни – на реформи, на трансформації. Однак тут інколи трапля-

ється неповне розуміння таких трансформаційних процесів навіть в самій Україні.

▼ Продовження на 4 стор.

Письменник Андрій Бондар на 5 стор. розповідає про російськомовних українців, про переконання багатьох із них, що становлення модерної української нації відбудеться не за мовним і не за культурним принципом. Таке справді можливе? (Малюнок з блогу Ганни Новицької)

КОЛИ ТЕМРЯВА СТАЄ СВІТЛОМ, А СВІТЛО – ТЕМРЯВОЮ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

**Петро Сабат,
доктор літургійного
богослов'я:**

Підставою встановлення в Церкві свята Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа була подія появи Ісуса Христа у славі й об'явленні божества, яка відбулася напередодні Його страждань у Гетсиманському саду. Цю подію описують три євангелісти: Матей (17, 1–8), Марко (9, 2–8) та Лука (9, 28–36). Преображення почали святкувати в Єрусалимі у IV столітті, де Спаситель людства у присутності учнів Петра, Якова та Івана преобразився на вершині гори Тавор і наповнився нествореним Божим світлом, а біля Нього явилися старозавітні пророки Мойсей та Ілля й розмовляли з Ним про Його муки та смерть.

падковою і пов'язаною із благословенням плодів у Храмі Господньому, але насправді там є глибокий богословський задум: Преображення Господне вказує на життя вічне, яке перебуває поза нашим історичним і циклічним часом. Ця подія говорить нам про царство слави, преображення світу. Свідчення апостола Петра: «Господи, добре нам тут бути», – вказує на Царство Боже, яке прийшло в силі на землю на мить. Петро прагнув утримати його, але Воно цьому світу не належить, тому й зникло, хоча й було в ньому. Тільки у другім приході Господа у славі Царство Боже прийде та існуватиме вічно, а на Таворі його чудесне видіння зникло й апостоли, сходячи з гори, відчули себе знову в непросвітленій владі князя світу цього – серед біснுவатих, хворих, маловірних.

Подія Преображення свідчить про славу майбутнього віку, яка відкриється у другім приході Христа. Вона перебуває в євангельській історії і земному служінні Господа Ісуса Христа не випадково. Тільки уважно прочитавши євангель-

Йоана Дамаскіна й історика Євсевія, що воно відбулося за 40 днів до Христової смерті, тобто перед Воздвиженням Чесного і Животворящего Хреста, яке вшановує муки Господа і Його смерть, постановила відзначати Преображення в місяці серпні. До сьогодні як Східна (19 серпня), так і Західна (6 серпня) Церкви святкують його дуже врочисто.

Прийнято вважати, що свято Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа зародилося в IV столітті й походить з Єрусалимської Церкви. У IV столітті матір цесаря Костянтина Великого свята Єлена навіть збудувала храм на горі Тавор в честь цієї події. У VII–VIII століттях з Єрусалиму свято поширюється на Захід. У 1457 році папа Каліст III поширює його на всю Католицьку Церкву та приписує відзначати його 6 серпня на знак перемоги над турками під Білгородом.

Первісно воно мало декілька назв й одна із них збереглася до сьогодні – Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, яка є офіційною

**о. Олег Кіндій,
доктор
патристичного
богослов'я:**

Свято Преображення Господне – багатогранне. На первинному рівні значення цієї події в тому, що Ісус з'явився трьом апостолам, щоб показати їм Свій зв'язок з двома найавторитетнішими пророками минулого: Мойсеєм та Іллею. Цей зв'язок важливий тому, що Ісус зупинився на горі Тавор за кілька днів до Свого славного в'їзду в Єрусалим, після чого мали розгорнутися драматичні події Його смерті й воскресіння. Саме цією зустріччю з пророками Ісус хотів підтвердити Своє месіанське покликання. Отцівський голос з неба, як і під час Хрещення, або Богоявлення,

псевдобога Ваала (1 Цар. 18, 15–29). Знаємо також, що Мойсей після розмови з Богом світився сліпучим світлом (Бут. 3, 2), коли сходив з гори Синай, і приніс народіві скрижалі Божого Закону (Бут. 34, 29). Бог промовляв до Мойсея могутнім голосом, що аж люди благали, щоби він попросив Бога говорити лише з ним, бо вони не витримували громовистого звуку (Вих. 20, 19). Тут месіанське покликання Ісуса доповнилося Іллевим завданням очистити народ Божий від гріховності і ідолопоклонства та Мойсеєвим – заснувати новий союз між Богом і людьми.

Третій рівень значення свята криється в самому слові «преображення». Коли Ісус явився учням у мандорлі світла (особлива форма німбу – сійво овальної, вертикальної форми, всередині якого може бути зображення Ісуса Христа чи Богородиці), вони відчули надзвичайну приємність, незрозуміле пережиття: не хотіли покидати це місце – хотіли перебувати

„ У Преображенні ми бачимо майбутню реальність, яка виходить за часопросторові межі „

На думку святого Йоана Дамаскіна, Ісус Христос узяв саме цих трьох, а не інших апостолів тому, що Петро, який прилюдно визнав Христове божество, мав почути potwierдження цього визнання і від Небесного Отця; Яків мав стати першим єпископом Єрусалиму і першим з апостолів віддати життя за Христа; Іван був улюбленим учнем Христа.

Свято Преображення Господа нашого Ісуса Христа, або, як його називають у народі, Преображення Господне, належить до великих церковних свят літургійного року Східної Церкви. Саме слово (з грец. метаморфозіс) означає переміну постаті, образу.

Це свято дуже цікаве в історії Церкви. Коли інші церковні свята в літургійному році, пов'язані з життям Ісуса Христа, святкують у порядку здійснення цих подій у Його земному житті, то Преображення не відповідає хронології. Ми мали би відзначати його перед Пасхою. Дата цього свята, на перший погляд, видається ви-

ську розповідь, переконуємося, що ця подія Його життя – грань, подібна до Богоявлення, яке продемонструвало зрілу волю Христа до служіння людям. Натомість Преображення виявляє зрілу волю до страждання, до входу в Єрусалим для хресної смерті. Сам Господь готує Своїх учнів до цього й одним із надзвичайних моментів підготовки було Преображення на горі Тавор. Ця подія відбулася, щоб апостоли зрозуміли страждання та смерть Ісуса. Ця подія – передсмак Воскресіння.

Преображення Господне подібне до Богоявлення – в цих двох подіях об'являється Пресвята Трійця. Хоча воно має більш богословське, ніж історичне значення в історії Спасіння. Преображення – дзеркало, в якому можна побачити містерію християнства у повноті: божественне життя Пресвятої Трійці.

Східна Церква, взявши до уваги глибокий богословський задум свята Преображення Господнього і думки святого отця

у Східній Церкві. Богослужбові тексти свята (стихири, канони, тропарі) уклали святий Йоан Дамаскін і Косма Маюмський у VIII столітті. Вони закликають нас вийти духом на гору Тавор, бути свідками переміни Ісуса Христа та прославити об'явлену єдиносущну Трійцю.

Оскільки свято Преображення припадає на час, коли дозрівають плоди землі, то від найдавніших часів у Східній Церкві того дня їх благословляють як подяку Богові за врожай. Цей звичай Церква перейняла зі Старого Завіту (Лев. 23, 10). Традицію благословляти первоплоди Апостольські правила приписують уже з кінця III століття, а помісний синод у Карфагені в 318 році у 46-му правилі подає приписи щодо принесення первоплодів до церкви. Оскільки в нас, в Україні, у цей час виноград ще не всюди дозріває, його було замінено іншими фруктами або, як ми спостерігаємо сьогодні, до нього додають ще якісь фрукти, наприклад, яблука, груші, сливи.

як ми ще називаємо цю подію (Мт. 3, 17), ще раз вказує саме на Ісуса як на вибраного й улюбленого Сина, якому Отець обіцяв дати народи як спадщину володіння всієї землі (Пс. 2, 8). Отже, ця подія повинна була підготувати учнів до надзвичайно складних випробувань, які мали настати в найближчому майбутньому. Ісус навіть попросив Петра, Якова та Івана нікому не розповідати про те, що вони бачили на горі «аж поки Син Чоловічий не воскресне з мертвих» (Мт. 17, 9).

Другий рівень значення цієї події – таємнича розмова між Ісусом, Мойсеєм та Іллею. Євангелісти не передали нам її суті, але залишили підказку: гора, світло і Божий голос. У Другій книзі Царів розповідається про те, як Ілля володів вогнем та сліпучим світлом, за допомогою яких він очищав ізраїльську й самарійську землі від ідолопоклонства (2 Цар. 1, 10). Саме на горі Кармель Ілля переміг священників

в цьому стані завжди. Отці і Учителі Церкви, зокрема Оріген, святий Григорій Ніський та Максим Ісповідник, пояснювали цю насолоду присутності божественної сили в той момент і передсмак блаженства в Царстві Небесному. Пізніша середньовічна ісихастська традиція східного християнства також вбачала у Преображенні Христа нетварне світло Царства Небесного. Святий Григорій Палама стверджував, що у Преображенні ми бачимо майбутню реальність, яка виходить за часопросторові межі. Це світло – божественна благодать, яка освячує і просвічує кожну людину. Це – новий зв'язок, за допомогою якого вірний входить у нову якість спілкування та стосунків із Богом. Через Христа преображується, оновлюється, просвічується, відроджується не лише людина, але й вся земля, небо і Всесвіт.

**Розмовляла
Марія Всяка,
«Християнин і світ»**

НА ГОРІ

Гора Тавор

Петро лише махнув рукою:

— Казав уже! ...Так що ж, Якове, ти зобиш з Учителем? Говорив я й про те, що Ірод шукає Його: почув бо про останнє розмноження хліба під Витсаїдою. Я Його так благав, щоб пожалів Себе і нас та не йшов на таку небезпеку. Це ж бо може бути й смерть!..

— Та й не допомогли твої благання?! Вчитель же так тебе любить! – підніс голову Іван.

— Любить! ...Знаю, що любить. Та ж дивна мені Його любов! ...Сказав лише: – «Відійди від мене, сатано, бо спокушаєш мене». Про людське, говорить, ти все думаєш. Про людське!.. А як же мені не думати про людське, коли ж всі ми – люди. Лише люди, а не янголи!..

Петро зажурено поклав сиву голову на напружені руки, якими обіймав свої коліна. Іван та Яків мовчали. Вони, як і Петро, відчували, що Вчителів вороги все щільніше обплітають їх сіткою лукавих пасток. Передчуття чогось грізного, неминучого пригнічувало учнів. Часами не могли молитись, коли Вчитель відходив з ними на самотні скелі та урвиська, щоб в тишості та далеко від юрби відпочинути в молитві. Як хмари, що мають вибухнути громовицею, наростає неспокій у їх серцях. Стерпла в пригніченні душа чекала, як принишкла природа очікує хуртовини. А довкола все було повне такого досконалого спокою. Гори підносили свої лісі голови до прозорого неба, а різкі на деннім світлі контури стрімких скель, притемнені вечірніми тінями, немов зливались з легкими й такими ж прозорими, як і самі гори, хмаринками.

Втомлені довгою ходою Яків та Іван поснули, спершись на каміння. Петро розплутав розпорошене реміння сандалів і розтирав набряклі в котниках ноги. Він знав, що слід скористати з нагоди та підкріпитись сном, але ж заснути не міг. Боліло й пекло, що Вчитель немов навмисне не хоче зважати на небезпеку. Петро вірив – і це ще перед кількома днями щирим криком вирвалося з глибини його душі: – «Вірю, Учителю, що Ти єси Син Божий», – вірив цілком і ладний був своїм життям посвідчити свою праву віру в дійсного обіцяного Месію. Але... чи ж не сам Він часто повторює, що Він – людина, що Він – «Син Чоловічий»? Навіщо ж тоді нехтувати людськими способами обачності? Ліпше ж не наражатись на ворожість синедріону первосвященників, як от, наприклад, уникнув непорозуміння з владою, коли Його провокували цезарським зображенням на динарі! То чому ж тепер не податись до Тиру чи Сидону, де теж є люди, яким також треба слова Божого, але ж які байдужі до суперечок жидівського священства?!

Думки нагнали одну одну, як хвилі, зливались до купи, набігаючи, як хвилі ж, на тверду скелю Вчительового слова, що «повинно статись написане пророками». Ці хвилі почали

вколисувати Петра. Здавалось, ніби він чує, як вони синіють і стають прохолоді, немов морські. Ось підносяться у високості, розбігаються в далечині, розкочуються в безкраю безконечність. За мить, коротку, як мжик ока, перебігло йому думкою:

— Я ж уже з волі Вчителя йшов по воді... Може оце тепер Він кличе мене до Себе цим небесним простором?

Відчув солодку блаженність і широко розтулив очі. Раптом всім тілом відкинувся назад, захоплений, здивований й цілковито вирваний з реальної дійсності. Бо ж в кількох кроках від нього й товаришів, в авреолі сліпучого світла, яка переходила в сяючі каскади золотисторожевих променів, стояв високо над землею повний Божеського спокою улюблений Вчитель. По боках Його, так само в повітрі, схилились до нього дві постаті. Більш серцем, як розумом, впізнав Петро пророків. Здавалось, всі троє розмовляли. Але Ісус дивився на пророків: Вчителів погляд поринав у безконечність. І Його променисте лице, як кілька злучених до купи сонць, і одежа, біліша за сяючий на гірських вершинах сніг, – були такі неземні, такі незвичайні, що один погляд на цей Вчителів образ давав найповніше блаженство, як здійснення найвищої мрії. Петро знав, що ніколи й ніщо в житті не може викликати вдруге таких переживань, які були в нього в цей момент. І всією своєю силою забажав затримати це щастя, примусити стати час, щоб був нерухомий, як уритий в землю камінь. Він високо підніс руки й, впавши навколішки, гукнув на повний голос з самого серця:

— Вчителю! Як добре нам тут! Поставимо три намети... Один – Тобі, один – Мойсеєві, один – Іллі – й не мав більше слів...

Ісус перевів очі додолу й глянув на нього. Тінь усміху – лагідного, повного любови й ласки, перебігла Його устами. Усміхнувся, як усміхається батько на наївну дитячу вигадку.

А довкола вже наростала світляна хмара й голос, подібний до звуків грому, пролунав ущелинами, долинами, горами...

Петро впав на обличчя.

І коли вже учні цілком отямались, Петро міркував мовчки. Здавалося йому, що не той величний Божий голос, не те надземне світло, навіть не те почуття блаженності кинуло його до ніг Вчителя. Упав він у повній покорі й у свідомості своєї слабости, бо ж зрозумів, що аж надто людською була його думка, а ніщо людське, навіть і найбільша блаженність, не може стояти навіки на одному місці нерухомо. Лише в небі, у Богів Єдиному може дух людський злитись з вічністю. І про це благав, упавши на обличчя, будучий намісник Христа на землі...

Наталена Королева,
«Во дни они», Мюнхен 1948 р.

НОВА ГЕНЕРАЛЬНА

24–25 липня XIII Генеральна капітула обрала с. Софію Славомиру Лебедович з Провінції Матері Божої Неустанної Помочі у Польщі Генеральною настоятелькою Згромадження сестер служебниць Непорочної Діви Марії на наступні 6 років (2017–2023). Вітаємо новообрану Генеральну настоятельку та бажаємо Божого благословення в цьому служінні. На многая і блага лїта! (Медіаресурс УГКЦ)

ТОРГІВЛЯ З ЄС

В ЄС зростає попит на українську продукцію з високою доданою вартістю, а товари агрохарчової галузі, металургії, легкої та хімічної промисловості дедалі більше надходять до ЄС в готовому вигляді, а не як сировина. Про це повідомлено на сторінці міністерства економічного розвитку і торгівлі в Facebook з посиланням на слова заступника міністра Наталії Микольської. «Існує думка, що український експорт до ЄС – це товари сировинного напрямку. Однак останні тенденції фіксують зростання попиту на готові товари з України: монітори, камери, обігрівачі води і навіть буксири для річкового вантажного транспорту», – сказала Микольська. За її словами, ще однією позитивною тенденцією є реалізація на ринку ЄС українських високотехнологічних послуг. Торговий обіг України з ЄС у першому кварталі 2017 року зріс на 21,6%. При цьому зростання українського експорту до ЄС за цей період становило 24,5%, а імпорт з ЄС зріс на 19,2%. (УНІАН)

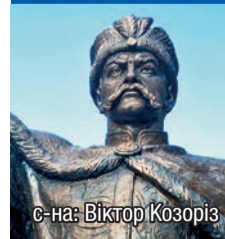
92 ВІДСОТКИ

Соціологічне дослідження Центру Разумкова засвідчило, що 92% респондентів називають себе етнічними українцями і лише 6% – етнічними росіянами, тобто майже втричі менше, ніж у 2001 році. Це дослідження показало, що більшість громадян України розмовляють українською мовою – 59% удома і 53% поза домом. Серед чималої кількості важливих результатів звертає на себе увагу той факт, що вельми значний відсоток українців не пишуться своїм громадянством – аж 30%. У Польщі, між іншим, майже одномовній, таких осіб 4%. Найбільше пишуться українським громадянством там, де переважає державна мова, а найменше – там, де більше російськомовних. (Радіо Свобода)

ДОПОМОГА ВІД КАТОЛІКІВ США

Конференція Католицьких Єпископів США виділила 4 мільйони 800 тисяч доларів для фінансування 206 проєктів у 22 країнах Східної та Центральної Європи. Кошти походять зі щорічної збірки, яку проводить відповідна комісія єпископату, яку тепер очолює кардинал Блейд Купіч, Архиепископ Чикаго. «Як родина віри ми перебуваємо поруч із тими, що невтомно трудяться над відбудовою Церкви у Центральної та Східної Європі і надалі змагаються з викликами, пов'язаними з доланням наслідків десятиліть релігійного переслідування». Серед проєктів, на які виділяє кошти єпископат США, передбачено допомогу для 7 священників, 5 ченців та 8 черниць, які служать на парафіях, розташованих біля зони бойових дій на сході України. Інші проєкти, затверджені єпископською комісією, включають студентські стипендії, програми соціального служіння, утримування душпастирських центрів, спорудження чи реконструкцію храмів і парафіяльних структур, підтримку семінарій. (Радіо Ватикан)

ПАМ'ЯТНИК МАЗЕПІ

с-на: Віктор Козоріз

З нагоди 330-річчя обрання гетьманом Івана Мазепи в містечку Коломак на Харківщині, де, власне, і відбулося у 1687 році це обрання, відкрили йому пам'ятник. Мазепа тримав гетьманську булаву протягом майже 22 років – цього не вдалося жодному іншому гетьману. Ідея встановлення пам'ятника виникла ще у 1990-ті роки, проте вдалося її реалізувати тільки тепер. Автор пам'ятника – Сейфаддін Гурбанов. («Рідна Країна»)

3 Катехизму УГКЦ

Отці Церкви навчають, що людська особа, переображена в Христі, покликана своїм способом життя уподібнюватися до способу життя Бога. Лише в Христі можна збагнути Божий задум, згідно з яким і задля якого людина була створена, і пізнати повноту людського життя. (725)

XVI

МИ ПОВИННІ ПАМ'ЯТАТИ ПРО АКЦІЮ «ВІСЛА»

Гора – особливе місце спілкування між Богом та людиною. Коли Бог покликав Авраама і просив принести в жертву Ісаака, Бог повів його на гору, яка з часом стала особливим місцем присутності Бога серед своїх людей. Сьогодні ми бачимо, як на гору приходить народ. І там Ісус торкається болю своїх людей. На горі Бог відкриває себе своєму народові. Про це 21 липня розповів патріарх Святослав під час Архиєрейської Літургії на горі Явір в Польщі.

«Будучи на горі, ми особливо переживаємо присутність Бога із своїм народом. Ми відчуваємо, що Бог є з нами, Він нас ніколи не покидає. Він запрошує покласти до Його ніг усі наші рани минулого і наші труднощі сьогодення і страхи перед майбутнім», – продовжив проповідник.

Далі Блаженніший Святослав розповів історію цього місця: «Пречиста Діва Марія простій дитині хотіла відкрити вічність. Вона хоті-

ла пригорнути Лемківщину перед катастрофою, яка на неї насувалася. Тут Богородиця вкотре сповістила, що де б ми не були, ми є Божим народом».

Патріарх привітав паломників, які прибули із усіх куточків світу: «Минулого тижня ми із кардиналом Леонардо Сандрі побували там, де українська земля стогне вибухами гармат. Сьогодні я між вами, щоб обняти усіх лемків з цілого світу. Ми, греко-като-

лики, дякуємо, що можемо молитися в цьому святому храмі, який знищили і на решті повернули законному власникові».

Блаженніший Святослав наголосив, що ця Літургія присвячена вшануванню жертв насильного виселення: «Хочемо подякувати батькам і матерям, які разом з вірою в Бога, зуміли передати вам любов до Бога і цієї святої землі. Згадуючи про них, хочемо бути гідними дітьми і послідовниками.

Лемки ніколи не забули ким вони є, котра земля їх народила і яка є їх Матір-Церква».

Проповідник закликав пам'ятати про акцію «Вісла» і молитися за невинних жертв, щоб принести їх рани до стіп Ісуса і просити зцілити ці рани. «Ми повинні пам'ятати, щоб подібні злочини проти людства ніколи не повторилися. У теперішньому часі приходять такі політики, що хочуть забрати в сусідів не тільки землю і державу, але також надію

у майбутнє. Ми повинні пам'ятати, щоби прощати і запобігати, бо коли ми забудемо, то це зло може повернутися. Дякуємо сьогодні Богові, що Він є з нами і ніколи не покидає Лемківщину. Сьогодні тут, довкола Божого престолу, присутня вся Церква: Небесна і Земна. Сьогодні з нами моляться усі ті, які століттями жили на цій землі, молилися і славили Бога. Богородице молися за нас!»

ДІ УГКЦ

XVI

КОРУПЦІЯ – НЕ НАЙБІЛЬША ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Отже, люди інколи не до кінця розуміють взаємозв'язок або інколи його наявну відсутність поміж інституційними реформами, трансформацією інститутів державних і трансформацією самого суспільства, відносин між людьми, на основі яких цінностей ці відносини відбуваються, відтак якої якості суспільство вони формують. Тому слід завжди розглядати оцих два напрямки в контексті аналізу чи реформ, чи суспільних трансформацій, я навмисно зараз диференціюю поміж цими двома термінами.

Першим, і зовсім очевидним, залишається напрямок реформування основних державних інститутів і функціонування певних інституцій. І тут, безперечно, Україна пішла великими кроками вперед, шалено зрушилась з місця. Щоправда, інститути, а це є форми раціональної взаємодії, раціональних відносин у суспільстві, звичайно, потребують певного часу для того, аби люди могли жити за тими новими правилами. Коли говоримо з вами про реформи інститутів державних, ми говоримо про реформу або про корекцію правил, корекцію

норм суспільних відносин. Але одне – це створити нові правила, і зовсім інше завдання – це якось допомогти людям, громадянам, членам українського суспільства за цими новими правилами жити. І от оце те, від чого залежить суспільна трансформація.

► Соціологи говорять про те, що в українському суспільстві є тотальна недовіра до влади. Звичайно, говорять й про те, що сама влада таку недовіру провокує через відсутність серйозної боротьби з корупцією, яку українці вважають найбільшою проблемою в суспільстві після війни. Але без цієї довіри неможливо побудувати справді дієву державу. Як ви бачите це?

о. Андрій Зелінський: Я не вважаю корупцію однією з найбільших проблем сучасного українського суспільства. Я вважаю однією з найбільших проблем сучасного українського суспільства – слабку людину як продукт радянської, пострадянської системи відносин. Людина слабка – це людина, яка не довіряє, яка не вірить в свої сили, відмовляється від ініціативи, від відповідальності, тому що існує якась абстрактна, майже міфічна істота, яка називається «державою».

Держава має подбати, держава має зробити...

Те, що в українському суспільстві сьогодні ще занадто концентрують свою увагу, власне, на встановленні політичної влади – це для мене ознака того, що суспільство ще не трансформувалось, ще не досягло критичності маси або кількості відповідальних, сильних людей, здатних брати на себе відповідальність за себе, за своє життя, за свою країну. Тобто, суспільна трансформація – це коли людина не стільки чекає, що якась влада має бути ідеальною, повіршувати всі мої проблеми, а робить це сама.

На сьогоднішній день одним з найбільших викликів є не корупція, не влада, а минуле, яке засіло глибоко в нашій свідомості, в нашому серці, не дозволяє нам виховати нові покоління: покоління вільних, покоління гідних, здатних брати на себе відповідальність за свої життя.

Майдан – це був поштовх, імпульс, він артикулював нашу потребу у такому суспільстві, і ми на сьогоднішній день якось намагаємось подолати це минуле. Але насправді ми ще такі далекі від цього «нового покоління». Я завжди кажу: нові покоління – вони не приходять і не народжуються. Це не автоматичний процес, їх слід виплекати, слід вихо-

вати – покоління людей, які розуміють, що їхнє життя в їхніх руках. І тому це один з найважливіших викликів сучасного українського суспільства.

► Багато людей кажуть, що вони відчувають розчарування, що Революція Гідності не виправдала їхніх сподівань. Багато хочуть виїхати з України. Який є ваш рецепт від розчарувань?

о. Андрій Зелінський: Звернуся до класики – президент США Джон Кеннеді з його відомим виразом, який можна перефразувати і сказати українською: «Не питай, що Україна зробила для тебе, спитай себе, що ти сьогодні зробив для України». І, вочевидь, є велика кількість людей, які доклали максимум зусиль, можливо, інвестували в себе дуже гаряче, дуже палко впродовж кількох років.

Я завжди кажу, що є дві такі важливі цінності, важливі для перемоги. Одна – це відвага. Вона дозволяє зробити перший крок, вилізути з окопу, рушити на поле бою, але перемога здобувається не лише відвагою. Відвага тільки тоді досягає перемоги, коли вона має також відданість. Отже ж, вірність тим, кого любиш, вірність найріднішим, найближчим, вірність усьому тому, що називаєш Україною.

Для того, аби змінилась якість суспільства, для того, аби в кожному з нас народився оцей вільний і гідний українець, нам ще потрібно дуже і дуже багато боротися. Самотужки кожен з нас зламається. Спільно, коли ми ділимося цим баченням, коли ми маємо мрію одну на всіх – перемога неминуча.

Українська війна – це війна на два фронти. Один – це на сході країни, де Україна зі зброєю в руках бореться за право на свободу та гідність. І другий – це тут, в нашій свідомості, в нашому серці, де нам за дуже короткий період часу необхідно виховати у собі українця нової якості, здатного вільно і гідно жити. І це потребує шалених зусиль над собою. Це складно, але це наш історичний момент, це наш шанс, це наш виклик. Виклик, який робить нас сильнішими, залежно від того, наскільки ми це усвідомимо.

Так, сьогодні вирішальне слово в Україні – за інститутами освіти і виховання: формування громадян нової якості. Від них залежить наскільки швидко і чи нам вдасться крізь наші страхи і розчарування помігити обрїї нашої спільної перемоги. Перемога вона на нас чекає, і від нас залежить, наскільки ми в неї віримо. І в себе.

Марія Щур, Радіо Свобода

XVI

ГАЗОВА КОРУПЦІЯ

Якби історії з посиленням американських санкцій проти Росії не було, її потрібно було б вигадати. Бо завдяки їй на поверхню вилізла вся прогнилість євробюрократії в окремих європейських інституціях. Адже ситуація показала, що європейські цінності закінчуються там, де починаються гроші «Газпрому» (або російські гроші). Тому що логічного пояснення такої емоційної відповіді і надзвичайно швидкої реакції з боку Європейської комісії просто не існує.

▼ Продовження на 5 стор.

ГАЗОВА КОРУПЦІЯ

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

Україні завжди говорили, що Євросоюз неквапний, довго осмислює і шукає консенсус, бо ж 28 країн-членів. А тут ми побачили практично миттєву реакцію. Такої реакції ми не спостерігаємо, коли відбувається російська агресія. Але тільки-но зачепили інтереси окремих російських компаній і урядів країн-членів ЄС, з'явилася швидка реакція.

Це говорить про те, що насправді обсяг зв'язків між Росією і окремими членами ЄС значно більший, ніж його показують цифри двостороннього товарообігу, обсягів поставок газу, нафти і нафтопродуктів. По суті, йдеться про те, проти чого свого часу застерігав американський президент Рональд Рейган, коли попереджав європейців (тодішня адміністрація США виступала проти трубопроводних проектів із Радянським Союзом) про те, що це приведе до збільшення залежності Європи від постачань енергоресурсів з Росії і матиме політичні наслідки.

Зараз, через три з гаком десятиліття, саме це і спостерігаємо. Сьогодні поширюється меседж, що американські санкції, мовляв, розкололи європейську і трансатлантичну єдність. Проте, це зробили не аме-

риканські санкції – це Росія розколола трансатлантичну та європейську єдність, пропонуючи такі проекти як «Північний потік-2» (в обхід України-Ред.). Поміж іншим, це і є мета Росії, незалежно від того, буде «Північний потік-2» чи не буде. Але свою «місію» цей проект уже певною мірою виконав. Звісно, ще зарано говорити про розкол як такий, але тріщина вже з'явилася.

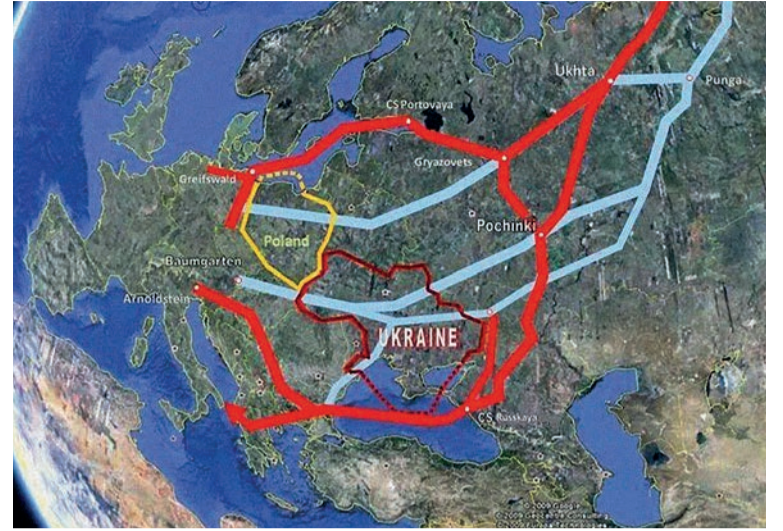
Причина цього криється не в американських санкціях. Причина – в Європі. Рівень «шредеризації» європейського політикуму більш високий, ніж ми собі уявляємо. Так, Шредер офіційно перейшов на службу до «Газпрому» після завершення своєї канцлерської кар'єри. Але цілком можна припустити, що, перебуваючи на своїй посаді, він сприяв Росії у реалізації проектів типу «Північний потік-1».

Тому нинішню реакцію на санкції США в енергетичній сфері проти Росії я б не називав європейською – я б називав її реакцією Брюссельської бюрократії. Вона показує, що насправді таких «шредерів» у Брюсселі і ключових країнах-членах ЄС (Німеччині, Австрії і Франції) сидить немало. Тому це питання транснаціональної газової корупції.

Чому це не є реакцією ЄС, хоча заяви лунають з боку Єврокомісії? Наприклад, президент Литви Даля

Грібаускайте категорично підтримала американські санкції. Натомість МЗС Франції назвало їх такими, що суперечать міжнародному праву взагалі. Тобто якщо у ЄС немає консенсусу, ми не можемо говорити, що це консолідована позиція спротиву Європейського Союзу американським санкціям, оскільки вони не відображають позицію всього ЄС. Це, радше, три проти десяти. Але в Берліні завжди люблять підкреслювати, що у Євросоюзі кожна країна має рівний голос – що Німеччина, що Мальта. Але якби це було так, ЄС не мав би взагалі дозволити реалізацію проекту «Північний потік-2», оскільки немає консенсусу всередині ЄС, і більшість країн-членів ЄС проти цього проекту...

Світ клином на російському газі не зійшовся, і є можливість вибору інших варіантів. Чомусь у Єврокомісії та Європарламенті не здіймали галасу з приводу того, куди подівся проект газопроводу «Набукко» (проектований магістральний газопровід в обхід Росії з Центральної Азії до країн ЄС-Ред.), який свого часу був визначений пріоритетом №1 для посилення газової та енергетичної незалежності ЄС і диверсифікації поставок газу до ЄС. А цей проект поховали ті ж, хто його ініціював – австрійська компанія, яка потім підтри-

мувала «Південний потік», а тепер підтримує «Північний потік-2». Ось де поле для розслідування! Як компанія, яка ініціювала пріоритетний проект «Набукко», стала його гробарем та активним проштовхувачем проекту, який суперечить європейському енергетичному законодавству? Аж не диверсифікації джерел, ні диверсифікації маршрутів, ні диверсифікації постачальників у випадку «Північного потоку-2» немає: джерело – те саме, Росія, маршрут – той самий, із Росії, постачальник – той самий, «Газпром».

Американці, спостерігаючи непослідовність і повний відхід Брюсселя від того, що записано в європейському енергетичному законодавстві, розуміючи, куди далі рухається російська експансія (вона спрямована не тільки проти України –

вона зсередини підриває Європу), спрацювали на стримування цієї експансії.

В цій ситуації і проявила себе проросійська «п'ята колона» в Європі. Зараз засвічується майже вся російська агентура, яка є в політичному, економічному, експертному та інших середовищах. Всі обрушилися на США – мовляв, вони не проконсультувалися з союзниками. Але ця теза абсолютно фальшива. Європі зараз вигідно показувати, що все це – «інтриги американців», спрямовані проти енергетичної безпеки Європи. Це – повна нісенітниця, тому що такі проекти як «Північний потік-2» не диверсифікують її енергозабезпечення.

Михайло Гончар, експерт з енергетичних питань, президент Центру глобалістики «Стратегія XXI», подано за УНІАН

ХТ

ПРО РОСІЙСЬКОМОВНИХ УКРАЇНЦІВ

Друзі та знайомі, від яких я чую, що становлення української нації відбудеться не за мовним і не за культурним принципом, дуже мудро говорять – зі свого погляду вони, безперечно, праві. Маючи на увазі українську мову та культуру.

Вони не хочуть об'єднуватися навколо української мови та культури і всі потуги такого плану викликають у них внутрішній спротив. І я їх можу зрозуміти. У них є цікавіша – і мова, і культура. Українське – для них чуже й навіть чужинське, а тому глибоко нецікаве, хоч нібито вони давно живуть поруч з ним. Від нього можна відмахнутися, з нього можна посміятися, оголосити не-

долугим, звести до анекдота, етнографії, низького соціального стану тощо. Воно до них не промовляє і цінністю для них не є. Ніхто з них ніколи не переймається українським, час від часу нагадуючи, що вони вищі за всі ці тарганячі перегони і муки формування ідентичності. Вони навіть не помічають, коли роблять нам неприємно або боляче. Тому що їм не боляче. Без нього вони можуть спокійно обійтись – і обходяться. Проблеми індіанців шерифа не турбують.

Зрештою, тут знову їхня правота: всі на цьому святі життя – егоїсти, і нема чого витрачати емпатію на якихось українців з їхніми партикулярними, хутірськими і вузькочоломи інтересами. Українське ж для них завжди як не одіозне, то обтяжливе, зайве, факультативне, необов'язкове. Тоді як існує щось значно більш вагоме і значуще, на що

можна за звичкою спертися. І воно аж ніяк не українське.

От тільки штука в тому, що вони лукавлять. Якщо становлення української нації відбудеться БЕЗ української мови та культури, значить, воно відбудеться з російською мовою та культурою. Такі реалії. Бо становлення нації у принципі неможливе без мови та культури. Нація не може бути безлікою і без'язикою, хоч як її не називай – громадянською, політичною чи суперкультурною.

Для дуже багатьох людей концепт «нація без мови та культури» просто означає націю з іншою мовою та культурою. Означає, але ніколи не називається. І це, як на мене, найбільша пастка. Вони ніколи не скажуть, що хочуть тут панувати всього російського, але, воно має на увазі і стоїть в усіх установках за умовчанням. Бо, за великим рахунком, Україна

без українського – це Україна з російським. Аж не природа не терпить порожнечі.

Український націоналізм для них неприйнятний у будь-якій формі, натомість передбачена ними альтернатива, як би вони хитро це не маскували – просто інший націоналізм. Націоналізм іншої культури та іншого народу. І цей націоналізм – російський. Хоча вони принципово це заперечуватимуть. Бо його називають не націоналізмом, а оголошують чимось надкультурним і універсальним, певною життєздатною і перевіреною формою культурного життя, яка дозволяє їм триматися в колі своїх московсько-петербурзьких інтересів і жити у світі, абсолютно або частково ізолюваному від українського, а будь-які спроби змінити статус-кво на користь українського сприймають як звуження власних інтересів, які вони ніколи не називають

національними, хоч саме такими вони і є. Для них шаблоном стало, що саме українське призводить до розколу країни. Не російські впливи, які де-факто призвели до втрати територій, а саме українське є чинником, який начебто все тут зламає, розколе і знищить. Українське – жупел, щось небажане, страхітливе і потенційно небезпечне, що провадить, зрештою, до розколу. І ця логіка мислення від моїх друзів мені здається, м'яко кажучи, дивною і образливою.

Андрій Бондар, поет, публіцист, перекладач

ХТ

ЦЕРКВА І МАГІЯ

Мабуть кожному доводилося отримувати поштою чи в приватних повідомленнях «листи щастя». Та й, зрештою, думаю, нема людини, яка б не чула про «чудодійний» спосіб: поставити свічки в трьох, дев'яти чи дванадцяти церквах за успішне вирішення якоїсь важливої справи. У повсякденні чимало наших друзів, знайомих, рідних, а часом і ми віримо в якісь знаки. І часто вони тісно пов'язані з нашими релігійними віруваннями. Про те, чим це небезпечно розповів очільник Центру студентського капеланства отець Юрій Остапюк:

— Насправді все дуже просто: люди шукають чудес. Ми хочемо бути з гарним настроєм, щасливі, забезпечені, щоб усе було добре і часто мимовільно шукаємо певний предмет, через який будемо успішні чи зможемо пояснити причину невдач. Люди шукають містичні речі замість того, щоб реально щось робити. Часто носять якісь «щасливі»

підвіски, сережки, одяг... Це схоже на магію.

З погляду релігії віра в забобони засуджується. Бо треба пам'ятати: якщо ми християни, то Церква і перша заповідь Бога – «Нехай не буде у тебе інших богів, крім Мене» – повинні бути авторитетом, а єдиною істиною, щастям, мірилом усіх здобутків – Бог, а не червона ниточка на зап'ясті чи ще щось.

Проблема в тому, що не всі люди, які ходять щонеділі до церкви, мають тверду віру. Можливо, у Львові не так помітно, та в менших середовищах, якщо не пішов до церкви, то на тебе вже «киво дивляться», тож простіше піти перемучитися годину-дві, але ніхто не буде дорікати. У Львові чимало приходять з певних обов'язків, бо так виховані, щоб було щастя. Дуже часто люди вбачають у церкві якусь магію. Думають, що як підуть до храму, то Бог допоможе, якщо не підуть, то не допоможе. Буває, що ставлять певну кількість свічок за якусь справу, бо як не поставлять, то задум не здійсниться.

Пригадую, якось по храмі Петра і Павла «ходила» така «цікава» карточка з молитвою, де було зазначено, що хто помолиться 25 разів цю молитву і передасть її комусь іншому, то буде щасливий і зробить когось

щасливим. Ніби задум, на перший погляд, гарний, бо й сам помолишся і ще когось спонукнеш помолитися, але, якщо замислитися, то й тут люди шукають чари. А якщо 26 разів помолюся, то що трапиться? На жаль, багато хто часто не до кінця розуміє суть християнства і сприймає, що Бог діє за принципом автомату: даємо 5 копійок, нам видає пляшку води, не даємо – не буде води.

У таких випадках нема живого спілкування з Богом. Важливо приходити в храм, вірю в Нього і Він є основою мого життя. І чи з тої ноги встав чи не з тої, чи хороший настрій чи ні, чи є труднощі чи радощі – це все виношу з Богом. Можна не ставити свічки чи автоматом промовляти по кілька разів молитви, але спілкуватися з Богом як з особою – це важливо. Запитувати себе, чому є ті чи інші проблеми і просити у Бога мудрості, щоб правильно їх вирішити, і Він обов'язково поведе.

Серед моїх знайомих є багато тих, які щонеділі ходять до церкви, але вірять, що машину спереду не можна обходити, бо буде нещастя, через поріг не можна щось передавати і т.д. Один знайомий, проїжджаючи певний кілометраж на авто, мусить поцілувати хрестик на вервиці. Коли запитав його, для чого це робиш,

то відповів – так треба. Але насправді є різниця: роблю, бо так треба чи з поваги до Бога.

Люди багато фантазують. Смішно чути, коли християни говорять, що не можна дарувати ікону, бо це поганий знак. Насправді ікона дуже добра для молитви, для роздумування над життям.

Через свої страхи люди починають вірити в якісь предмети чи явища. Але Бог не є страх. Наші стосунки мають будуватися не на страху, а на довірі. Якщо людина створює собі якісь магичні схеми і вірить у це, то й психологічно себе налаштовує, вбачаючи у будь-якій невдачі якісь знаки. Але в такому разі, де довіра до Бога? Якщо я йду, а котик перебіг мені дорогу, і я вірю, що трапиться щось зле, то це буде мене пригнічувати, створить психологічний стан, що має трапитися щось погане.

Нам не подобається страждати, ми готові на все, щоб бути щасливими, але не розуміємо, що не досягнемо щастя, якщо не поборемося. Ми хочемо, щоб усе було ідеально, але якщо будемо «трутнями», то не зможемо пізнати щастя. Кожна Божа заповідь має все, щоб зробити людину щасливою, треба лише дотримуватися їх.

**Наталія Павлишин,
«ДивенСвіт»**

ХТ

ДОБРО І ЗЛО

Добро і зло не можна ототожнювати з конкретною територією чи групою людей, адже межа між добром і злом проходить у серці кожного з нас. На це звернув увагу папа Франциск, коментуючи перед молитвою «Ангел Господній» євангельську притчу про пшеницю та кукіль, яка, за його словами, «висвітлює проблему зла у світі, підкреслюючи Божу терпеливість».

У притчі розповідається про поле та двох протилежних дійових осіб. З одного боку – господар поля, який представляє Бога та сіє добре зерно, з іншого – неприятель, що представляє сатану та сіє бур'ян. З бігом часу серед пшениці проростає кукіль, і до цієї проблеми господар і його слуги мають відмінне ставлення: робітники хочуть відразу виполоти бур'ян, а господар, турбуючись про збереження пшениці, пропонує почекати до жнив, кажучи: «Щоб, виполуючи кукіль, ви часом не повіривали разом з ним пшениці».

«За допомогою цієї картини Ісус вказує нам, що в

цьому світі добро і зло є настільки переплетені, що неможливо їх відокремити, викоринивши все зло. Лише Бог може це зробити, і Він зробить це під час страшного суду. Актуальна же ситуація, з її неоднозначністю та складним характером, є полем свободи, полем свободи християн, на якому здійснюється непросте розпізнавання між добром і злом», – сказав Святіший Отець, додаючи: «І йдеться про те, щоб на цьому полі поєднати, з великим довір'ям до Бога та Його провидіння, два наставлення, які, на перший погляд, є суперечними: рішучість і терпеливість. Рішучість

полягає в тому, щоб прагнути всіма своїми силами бути добрим зерном, усі ми цього хочемо, й це означає триматися якнайдалі від лукавого та його нашіптувань. А терпеливість означає віддавати перевагу Церкві, яка є закваскою у тісті, не боїться забруднити руки, перучи вбрання своїх дітей, аніж Церкві «чистих», що претендує на те, аби передчасно вирішувати про те, кому бути в Царстві Божому, а кому ні».

Як зауважив Папа, Ісус, «втілена Премудрість», цією притчею допомагає нам зрозуміти, що «добро і зло не можна ототожнювати з окресленими територіями

чи визначеними групами людей, мовляв, ці – добрі, ті – лихі. Він каже нам, що межа між добром і злом проходить у серці кожної людини, у серці кожного з нас». А «всі ми грішники. (...) Ісус Христос Своїми смертю й воскресінням визволив нас від рабства гріха й дає нам благодать прямувати до нового життя; але разом із Хрещенням Він залишив нам також Сповідь, бо ми завжди потребуємо отримувати прощення за свої гріхи. Постійно споглядати лише на зло, яке поза нами, означає не хотіти признати гріх, який маємо в собі».

Святіший Отець також вказав на те, що Ісус вчить

нас «по-іншому» дивитися на «поле світу». Ми покликані навчитися «Божих ритмів» і «Божого погляду», адже завдяки «благодатному впливові трепетного очікування те, що було куколем чи здавалося куколем, може стати добрим плодом». «Мова йде про дійсність навершення. Це перспектива надії», – сказав Папа, побажавши: «Нехай же Пречиста Діва Марія допоможе нам зауважувати в оточуючій дійсності не лише бруд і зло, але також добре й прекрасне, викривати діло сатани та, насамперед, довіритися Божій дії, що вчиняє історію плідною».

Радіо Ватикан

МУЧЕНИК ЗА ЦЕРКВУ ХРИСТОВУ о. ПЕТРО ВЕРГУН (ч. 9)

СТАТТЯ НАТАЛІЇ ХАНДОН-НЕМИРІВСЬКОЇ ПРО ПЕРЕНЕСЕННЯ МОЩЕЙ о. ПЕТРА ВЕРГУНА З СИБІРУ ДО УКРАЇНИ

«Все прошу Всевишнього: "Не дай, Господи, на чужині померти, тільки на рідній землі". Поки людина живе, дихає, то надію має. Маю і я надію...»

(3 листа блаженного отця Петра Вергуна до сім'ї в м. Городок)

Тій надії блаженного о. Петра Вергуна, на жаль, не судилося здійснитися. І мало минути майже 50 років, щоб його останки змогли повернутися на рідну землю. Саме в цьому році стараннями і на кошти владики Юліяна Гбура, Єпарха Стрийського УГКЦ, була споряджена експедиція, яка повинна була знайти і перевезти тлінні останки Блаженного. В експедиції, яка відбувалася протягом 14–26 липня, взяли участь:

- о. Тарас Пошивак – канцлер Стрийської єпархії, керівник експедиції;
- Наталія Немирівська – хрещениця блаженного (народилася в с. Ангарське, Красноярського краю, Росія), дочка Івана Хандона, близького друга о. Петра Вергуна на засланні;
- працівник Сихівської районної адміністрації м. Львова, член громадського фонду повернення українців на Батьківщину «Джерело»;
- о. Петро Пиріг, адміністратор парафій сіл Голешів, Лапшин і Новошино Жидачівського деканату Стрийської єпархії УГКЦ.

Поїхавши до Росії, ми знали де і коли був похований о. Петро, ми мали фотографії похорону і могили, які зробив мій батько 50 років тому, мали доручення сім'ї на право перевезення, але не знали, чи збереглася могила і в якому вона стані. До того ж, величезну відповідальність накладало на нас те, що ми повинні були перевозити блаженного, тому повинні були дотримуватися і державного законодавства, і церковного. Ми не знали, чи вдасться відразу знайти могилу. Але в разі успіху всі

потрібні документи повинні були бути підготовлені на місці, і це тим більше ускладнювало і без того непрості умови (величезна відстань, зміна часових поясів, клімат).

У кожного члена експедиції були певні обов'язки: о. Тарас Пошивак повинен був піклуватися про те, щоб всі наші дії відповідали церковному законодавству, я – про відповідність державному законодавству, о. Петро Пиріг був оператором і відповідав за фото- і відеозйомки. Всі члени експедиції розуміли, яка велика відповідальність лежить на кожному з нас: терміни були мінімальні, а виконати ми повинні були історичну місію.

Сам Господь і блаженний о. Петро дбали про нас, ми постійно відчували цю підтримку. Великою допомогою нам було і те, що в Богучані і с. Ангарському досі живе добра пам'ять про моїх батьків: Івана та Лесю Хандон. Батькові друзі: Марія Півчук, її сини Ярослав та Богдан, Вікторія Буткус, Марія Лопадчак, її син Богдан – допомагали нам, і ця допомога є безцінною.

Саме батько і його друзі-побра-

тими з Ангарського і Богучан (сім'ї Півчуків, Буткусів, Лисюків, Дудичів, Бардюже, Лопадчака), які за життя Блаженного з любов'ю ставилися до старого священника, зігрівали його теплом своїх сердець. Це вони з усіма можливими почестями його поховали, це вони почали підготовку до поїздки-повернення, яка розтягнулася на 50 років.

Ця експедиція завершила багаторічну працю багатьох людей, які з любов'ю до Бога, своєї Церкви, з великою повагою до тепер блаженного о. Петра Вергуна наближали цей час, і яких, без сумніву, послав Господь виконати останню волю Блаженного і місію повернення в Україну наших духовних скарбів.

ХРОНІКА. 2004 РІК

26 липня 2004 року, після дворічних приготувань і нелегкої поїздки в Сибір, мощі Блаженного Священномученика Петра Вергуна прибули до України.

23 серпня 2004 року, напередодні 13 річниці Незалежності України, мощі були урочисто перенесені

◀ Листопад 2010 року, вечір пам'яті блаженного священномученика Петра Вергуна у стінах Львівської Духовної Семінарії Святого Духа. З виступу владики Тараса Сеньківа, Апостольського Адміністратора Стрийської єпархії: «Блаженний священномученик Петро Вергун є живим, актуальним і зрозумілим свідком Христа. Його слова: "Я буду у Берліні до тих пір, поки тут зостанеться бодай один українець", – говорять про його радикальну вірність Христу і Церкві та глибоку свідомість обов'язку, усвідомлення, що він має пройти тернистий шлях з повіреними йому людьми до кінця. Кожен день його життєвого шляху був підписаний добротою: серед терпіння, самоти, переслідувань він був добрий і старався завжди робити добро. (...) Не знаємо як складеться наше життя, але дуже важливо, щоб ми завжди залишалися вірними Богові, вірними слову присяги, обіцянки чи рішенню, яке прийняли, для того, щоб іти шляхом, яким Господь хоче піти Сам, але вибирає нас, щоб ми стали Його свідками, Його устами, Його дотиком доброти й людяності».

до Катедрального храму Успіння Пресвятої Богородиці м. Стрия.

29 серпня 2004 року частка мощей була перенесена до Городка, де народився Блаженний, до храму Благівіщення Пречистої Діви Марії, а 14 жовтня 2004 року інша частина перенесена до Німеччини, де блаженний ієрей Петро ніс пастирське служіння. Вони покладені в Катедральному храмі Покрова Пресвятої Богородиці в Мюнхені.

Престол, в який вклені мощі, виготовлений львівським майстром-різьбярем Юрієм Мироновичем. Позолоту престолу робила Олеся Левус. Всі пожертви на виготовлення і обробку престолу взяли на себе парафіяни Катедрального храму під опікою о. Мирона Гринишина, в.о. Адміністратора Катедрального храму Успіння Пресвятої Богородиці м. Стрия.

З оприлюдненої 2008 року роботи російської учениці Тетяни Фрізен про постать о. П. Вергуна. Тетяна народилася в цьому ж селищі Ангарське, де пройшли останні дні життя Блаженного

РОДИННА ІСТОРІЯ З АРХІВУ КГБ

Ця родинна історія була під табу майже 70 років. І так могло бути далі, якби одного дня бажання дізнатися правду не привело мене в архіви СБУ, де ховалася головна таємниця життя моєї бабусі Марії Рогачук. Рік тому зі мною сталася важлива подія. Я нарешті зрозуміла чому в 11 класі на уроці історії мене так зачепила розповідь про Українську Повстанську Армію.

Я знала, що СБУ відкрила доступ до кримінальних справ КГБ. І знала, що у моїй родині по батьковій лінії є історія, над якою роками майорів ореол таємничості та недосказанності. Втратити такий шанс було б помилкою і, здолавши шалене хвилювання, я наважилася зазирнути в минуле.

Важко передати відчуття, коли архіваріус дає тобі в руки документ, який десятиліттями припадав пилом під грифом «цілком таємно». Тим паче, якщо цей документ – кримінальна справа рідної бабусі.

Марія Рогачук народилася 1926 р. на Тернопільщині, у тоді ще польському селі Ланівці в родині заможного селянина Миколи Щербаня. Окрім неї у Щербанів були старші діти, Іван та Анастасія. Бабуся була освіченою – закінчила 7 класів школи, працювала вчителькою, а після смерті матері поралася по господарству. У листопаді 1948 р., у вже радянських Ланівцях, вона вийшла заміж за мого дідуся – червоноармієць та завідувача сільського клубу Михайла Рогачука.

▼ Продовження на 8 стор.

Моя бабуся Рогачук Марія Миколаївна

РОДИННА ІСТОРІЯ З АРХІВУ КГБ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

Бабуся Марія під час заслання у Магадані (верхній ряд у центрі)

Та за 3 місяці їх подружнє життя обірвалося: 23-річну Марію заарештував спецпідрозділ НКВС.

У родині про причини арешту бабусі знали дуже мало. Мій батько чув, що якимсь чином це було пов'язано з УПА і що в перші дні ув'язнення її хотіли розстріляти, але, «змиливалися», і присудили 25 років Сибіру. Трохи більше розповіла батькова сестра Ганна, єдина з 4-ох бабусиних дітей, яка живе у батьківському домі в Ланівцях. Вона знала, що бабусю заарештували через якісь листи, знайдені чи то в неї вдома, чи то в якійсь криївці. Але жодного з цих листів тітка Ганна не бачила, а про зміст навіть не здогадувалася. І от, зрештою, лише через 70 років «ДЕЛО № 12712-П» нарешті розкрило родині трагічну історію Марії Рогачук, про яку вона мовчала все життя.

У кримінальній справі бабусі близько 100 сторінок. Перше, що впадає в око, – це прискіплива бюрократія радянської каральної машини: детально описаний зміст справи, перелічені назви документів, є нумерація. Все дуже чітко, конкретно і... моторошно. Чим Марія Рогачук завинила перед радянською владою – пояснює постановою про арешт: «Рогачук навесні 1947 року вступила в злочинний зв'язок з членом банди УПА Приймою Богданом Івановичем, псевдонім «Олег» і систематично в письмовій формі інформувала його про ситуацію в селі, себто була інформатором». Ім'я повстанця Прийми Богдана Івановича було незнайомим ані мені, ані родині. Але далі все встало на свої місце.

Судячи з анкети арештованої, Марію Рогачук затримали 13 лютого 1949 р. За кілька днів «опери» Скала-Подільського РВ МДБ обшукали будинок молодого подружжя та хату мого прадіда Миколи Щербаня, де виявили цікаву знахідку: «Рукопис, який починається: "30.III.48 р. Д. Марійка! Дякую...", а закінчується словами "дуже вдячний Б"». Схоже, «рукопис» – це лист повстанця Богдана Прийми до бабусі Марії, який чомусь зберігався у її батьківському домі.

Тремтячими руками я почала гортати документи і не повірила своїм очам, коли натрапила на конверт, приклеєний до обкладинки справи. У ньому було кілька обгорілих аркушів, які виявилися листами Марії Рогачук та повстанця Богдана «Олега» Прийми. Я розплакалася

прямо в архіві, читаючи ці листи. Тим паче, коли з одного з них випала бабусина фотографія... Було важко повірити, що ці маленькі листочки написані її рукою. Як виявилось, саме в них і містилася таємниця її арешту.

Послання Марії до Богдана Прийми датовані періодом з квітня 1947 р. до березня 1948 р. (на той час вона була ще неодруженою). Листи не є суто інформаційними, вони, швидше, схожі на спілкування двох близьких друзів. Марія звертається «Дорогий Богдане» чи «Дорогий Олегу» і завжди пише «Ти» з великої літери. У листах бабуся розповідала повстанцю про стан справ у Ланівцях. Зокрема, про події в школі та сільраді, про роботу з піонерами,

про те, хто із селян спілкується з репресивними органами, і навіть попередила про прибуття в село війська для зачистки «бандитів» з УПА.

У відповідь Богдан Прийма надсилав бабусі літературу, пісні та колядки. Схоже, він був дуже інтелігентною й культурною людиною і мав письменницький хист: «24.III.1948 р. Д. Богдане! Дякую за відповіді, пісні і літературу, що для мене є дуже цікавим. Збірник думок Твоїх я заховаю і постараюся задержати його для Тебе».

На жаль, від Богдана Прийми зберігся лише один лист від 30 березня 1948 р. У ньому він пише: «...Пісні буду висилати за кожний раз. Мені зоря чомусь дуже до серця, ця ніжність, якої я ще не зазнав, хіба лиш у пісні. Може Ти і не рада нею, бо в Тебе є дія, а тут лише пісня...». І дійсно, у листі є його пісня. Вона дуже проста, але, водночас, така романтична, трагічна і щира... Її слова говорять самі за себе. Богдан Прийма зазначає, що останні два рядки кожного куплету співаються двічі і додає: «Прикро мені, що не можу Тобі враз зі словами передати і мелодію, але трудно: я хочу вірити, і я вірю, що всемогутній Бог допоможе, якщо схочути їх, то я ніколи не забуду їх мелодії, і Тобі в ліпший час пригадаю».

Переважно Марія та Богдан листувалися про особисте. Відчувається, що їхні стосунки були непростими. Богдан ображався, коли Марія довго не писала і хвилювався, що нецікавий їй і є для неї тягарем. Натомість бабуся просила його не гніватися і запевняла, що хоче жити з ним у згоді.

Одне з найзворушливіших її послань від 8 липня 1947 р.: «Д. Богдане! Важкий біль огорнув моє серце, почувши таку сумну і несподівану вістку про стан твого здоров'я. Сльози залили мої очі, читаючи такі останні слова від свого найближчого друга і приятеля... Сама собі не довіряю, щоб це було можливо, і щоб я більше не могла зійтися з Тобою на цім світі».

Воїну УПА Богдану Прийми не судилося побачити вільної України. У кримінальній справі бабусі зазначено, що у жовтні 1948 р. НКВСівці накрили криївку зв'язкової УПА Юстини Стасюк, через яку Марія та Богдан листувалися. Криївку знайшли у льосі будинку Стасюків у Ланівцях. Водночас, у дослідженні публіциста Богдана Савки «Останні на полі слави» я знайшла

трагічні відомості: члени УПА Богдан Прийма та Юстина Стасюк загинули в бою або у безвиході від самострілу у 1949–1950 рр.

Щодо моєї бабусі, то, як виявилось, листування з повстанцем стало для неї фатальним. Під час штурму криївки у Ланівцях НКВСівці виявили її листи до Богдана і, за страшною іронією долі, прирекли її, вже заміжню, до в'язниці. Марію Рогачук мучили допитами майже місяць. Читати звіти про них нестерпно боляче... Зрештою, Марія Рогачук зізналася: перебувала у зв'язку з ОУН з 1945 року. Спершу читала підпільникам націоналістичну літературу, а навесні 1947 р. мала зустріч із «бандитом» Богданом Приймою, за дорученням якого була інформатором. Проте всіх, відомих їй, членів ОУН-УПА бабуся так і не назвала. Казала: «Як би я ходила по світі, якби стільки душ продала...», – згадала пізніше тітка Ганна.

Спочатку Марію Рогачук хотіли розстріляти. Перші 6 днів арешту вона просиділа у камері-одиночці, потім була переведена у загальну. Тут на неї чекав новий удар долі – загинув її любий старший брат Іван... Співкамерниці розказали, коли Іван прийшов передати сестрі хлібину і пляшку молока, його жорстоко побили тюремники. Якийсь час він ще боровся за життя, та побої виявилися смертельними. У нього лишилася вагітна дружина, яка через пережите, на жаль, втратила дитину... Ось така вона – «людська» та «миролюбна» радянська влада...

Зрештою, майже через місяць слідства Марії Рогачук присудили 25 років заслання в Магадан із позбавленням громадянських прав на 5 років та конфіскацією майна. Попри касацію та численні звернення мого вбитого горем прадіда, якому на той час було вже 68 років, «справедлива» радянська влада була непохитною. Відомо, що у Хабаровському краї у нелюдських умовах Марія добувала в кар'єрах каміння, згодом навіть стала бригадиром будівельної бригади.

На засланні в неї було багато друзів. Вона присвятила їм такі слова, що збереглися на звороті однієї з фотографій: «Не в шумній розмові друзя пізнаються, друзя пізнаються порою, як горе настане і сльози поллються, той друг, хто заплаче з тобою. Спомин з тяжких днів, прожитих у неволі».

На щастя, завдяки хрущовській «відлизі» бабусі Марії вдалося повернутися додому раніше терміну – влітку 1955 р. У Ланівцях її чекав батько Микола Щербань та чоловік Михайло Рогачук, з яким згодом вона народила 4 дітей. У 1991 р. бабусю реабілітували, і вона щасливо посміхалася, коли в селі демонтували пам'ятник Леніну.

Я дуже радію, що після всіх пережитих страждань моя бабуся таки побачила вільну Україну. Час завжди розставляє все на свої місце, і нарешті, через майже 70 років, світ знатиме, що в ньому жила проста сільська вчителька Марія Рогачук, яка віддала за Україну найдорожче: друзів, свободу, здоров'я і час. Переконана: її страждання, як і жертви сотень тисяч інших людей, були марними. І сьогодні кожен з нас має продовжувати справу наших предків і боротися за щасливу Україну, про яку вони мріяли.

Бабусю, я Тобою безмежно пишаюся! І дякую Тобі та героїчно полеглому повстанцю Богдану Приймі від імені усієї нашої родини.

Дарина Рогачук, «Історична Правда»